

Текст неофіційного перекладу рішення

Обставини справи

Справа стосувалася скарг на неспроможність органів влади захистити життя жертв стрілянини у школі в місті Каугайокі у 2008 році, в результаті якої було вбито 10 осіб.

Заявниками в цій справі були 10 фінських громадян, які є родичами дев'яти студентів та вчителя, які загинули в результаті стрілянини у 2008 році.

За декілька місяців до нападу підозрюваний отримав ліцензію на володіння зброєю у місцевому відділку поліції. В доповнення до деяких інтернет-публікацій, зокрема і коментаря до фільму про масове вбивство в Колумбійській середній школі – «найкраща розвага всіх часів», за день до нападу його допитав головний інспектор поліцейського відділку, щоб визначити, чи становить він небезпеку для суспільства. Інспектор вирішив, що не становить, і не вилучив зброю.

Після стрілянини, інспекторові було пред'явлено декілька обвинувачень за неналежне виконання ним своїх посадових обов'язків та вбивство з грубої необережності. У 2011 році суди визнали інспектора винним за першим обвинуваченням, встановивши, що інтернет публікації підозрюваного викликали занепокоєння і вимагали тимчасового вилучення зброї. Що стосується другого обвинувачення, суди визнали, що інспектор не несе відповідальності за вбивства, оскільки він не мав жодних підстав для підозри існування реального ризику нападу в школі у формі стрілянини.

Скарги заявників до Верховного суду були відхилені. Інспекторові винесли попередження, а вимоги про компенсацію заявникам були відхилені.

Уряд створив комісію з розслідування обставин стрілянини в школі. За результатами її діяльності було підготовлено декілька рекомендацій стосовно доступності зброї, служб психічного здоров'я молоді, планування безпеки в школах та взаємодії між органами влади для запобігання подібним інцидентам.

Оцінка Суду

Стаття 2 Конвенції

ЄСПЛ відхилив аргумент Уряду про втрату заявниками статусу потерпілих від порушення Конвенції. Суд дійшов висновку, що рішення судів не були на їхню користь, органи влади не визнали жодного порушення Конвенції і не надали жодної компенсації.

Обов'язок захищати життя

ЄСПЛ підкреслив, що ключовою скаргою заявників було те, що особі, яка вчинила стрілянину, було дозволено володіти зброєю, яку поліція не вилучила перед нападом.

Відзначаючи неминучий ризик праву на життя від використання зброї та обов'язок держав приймати та здійснювати заходи для забезпечення громадської

безпеки, ЄСПЛ не зміг встановити будь-яких недоліків у відповідному механізмі / законодавстві Фінляндії на час подій.

Повторюючи доводи національних судів, Суд також не зміг дійти висновку про наявність реального та безпосереднього ризику життю певного кола осіб, про який органи влади знали або мали б знати. Тому Суд не міг підсумувати, що обставини справи спричинили необхідність забезпечення особистого захисту жертв вбивства чи інших учнів або персоналу школи, або що існує реальний та безпосередній ризик з боку підозрюваного, про який поліція знала або мала би знати до нападу.

ЄСПЛ також відхилив аргумент заявників, що поліція мала б отримати медичні та військові відомості про вбивцю для отримання інформації про його психічне здоров'я.

Обов'язок проявляти належну обачність стосовно вогнепальної зброї

ЄСПЛ далі розглянув питання, чи дотрималась держава свого обов'язку із ретельності / старанності у захисті суспільної безпеки, взявши до уваги суть справи, а саме застосування вогнепальної зброї та високий рівень ризику для життя.

ЄСПЛ підкреслив, що поліції стало відомо про те, що злочинець розміщував в Інтернеті свої публікації, які хоча і не містили погрози, проте породили сумнів, чи зможе він безпечно залишати у володінні зброю. Поліція допитала його, проте не вилучила зброю. Помилка однієї особи при прийнятті рішення не може бути достатньою для висновку про порушення державою Конвенції, однак для Суду питання в цій справі виходить за рамки такої помилки.

Ключовим питанням було те, чи існують певні заходи, які, як можна було б розумно очікувати, мали б бути вжиті органами влади для уникнення ризику для життя від потенційної небезпеки, про яку свідчили дії злочинця.

Поліції був доступний такий захід, як вилучення зброї. Він би не спричинив значного втручання у жодні конкуруючі інтереси згідно з Конвенцією, і це не передбачало необхідності вжиття складних чи делікатних заходів для врівноваження відповідних інтересів. Дійсно, Апеляційний суд зауважив, що зброю можна було вилучити згідно з національним законодавством, що є менш суворим запобіжним заходом.

Таким чином, Суд зауважив, що вилучення зброї було розумним запобіжним заходом, беручи до уваги сумніви у здатності правопорушника володіти нею. Тому органи влади не виконали покладеного на них обов'язку із прояву особливої ретельності / обачливості у зв'язку із особливо високим рівнем ризику для життя, що є невід'ємним ризиком будь-якої неправомірної поведінки із залученням зброї.

ЄСПЛ шістьома голосами проти одного констатував порушення державою своїх зобов'язань із захисту життя за статтею 2 Конвенції.

Розслідування

ЄСПЛ не виявив проблем стосовно упередженості чи відсутності незалежності під час досудового розслідування, або що воно було неповним чи помилковим. ЄСПЛ одноголосно не вбачив підстав для констатації порушення статті 2 Конвенції у процесуальному аспекті.

Висновок

Порушення статті 2 Конвенції (право на життя) у матеріальному аспекті.

Відсутність порушення статті 2 Конвенції у процесуальному аспекті.

Рішення в цій справі ухвалене Палатою 17 вересня 2020 року і набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.